

teško najti za takega predstojnika ali nadžupana mož, ki bi ob enem za tako opravilo sposoben in voljen bil. Nasledek tega bi bil ta, da bi pogosto nadžupani postali penzionirani oficirji in uradniki, ki bi nad podložnimi župani in srenjčani udelavali in nje strahovali, kakor turski paše. Večidel bi pa nadžupani primorani bili si priskrbeti: v policijskih in drugih postavah zvedenega in v uradovanju spretnega uradnika, (Beamterja). To tem bolj gotovo, ker neki vlada takim velikim srenjam namerjava še več opravil izročiti in naložiti. Vsled tega bi pa si vlada bržej ko ne prihranila veljavno besedo pri postavljenju takih srenjskih uradnikov; lastila bi si pravico potrjevanja. In tako bi nas kratkovidni liberalci prilično nehotè posadili nazaj v čase pred letom 1848., ko je vlada grajščakom začela pošiljati: izprašane sodnike (geprüfte Richter.)

In zdaj ni treba niti liberalne bistrornosti, da si nasledke tega domislamo. Izpraševani in od vlade potrjeni uradnik v nadžupanijski hiši bi srenjam bil gospodar in strahonja, predstojniki in jihovi svetovalci in odborniki pa blapci in priklavci — pravi tatermani ali capasti deda v koruzi, ki bi se vselej tje obrnoli, kamor bi preučeni in gnadjivi gospod srenjski uradnik pihati blagovolil.

Jedro vse srenjske samostojnosti bi bilo — plačevati in sicer debelo plačevati. Za 600 fl. bi se sposoben uradnik težko dobil. Prištejmo še stroške za stanovanje, za kurilo, za kancelijo, in 1000 gld. ne bode na leto preveč odmerjenih. Po nasvetu liberalcev bi se na Štajerskem imelo napraviti 200 nadžupanij; to bi pa samo za potrebne uradnike deželi nanese 200.000 gl. novih stroškov. In kde so zdaj stroški za beriče, za kajhe, ki bi pri takih nadžupanijah potrebne bile? Razun tega bi še ostalo plačilo sedanjih predstojnikov, ostali bi veliki stroški za okrajne zastope itd.

Za božjo voljo, alj se to reče, kmetskim ljudem bremena polajšati? Tega menda ne bode noben človek veroval, ki je ove vrstice prebral. Marveč mislimo, da bo vsak prepričan, kako modro in pametno da so štajerske srenje storile, ker so rekle, da takih posilnih novih srenj ne čujejo.

Prihodnjič bomo pojasnili, zakaj da liberalci sami temu pritrditi ne morejo ali pa ne čujejo. —

Gospodarske stvari.

Beseda o gnojnici in njeni vrednosti.

Mnogo se je že po raznih časnikih in v gospodarskih knjigah pisalo, kako gre tekoče izločke naše domače živine in pa gnojnice, ki se na gnojišču nabira, v našo korist porabiti. Človek bi mislil, da o tem ni več treba niti besedice spregovoriti. Ali pogled na navadna gnojišča, in na ulice po marsikaterih mestih in vaseh nam hitro kaže,

kako malo so te pisane besede še izdale in kako malo se vrednost teh tekočin od mnogo naših gospodarjev še ceni. Treba je tedaj sopet in sopet glas povzdigniti in pozornost vseh razumnih kmetovalcev na to preimenoitno sredstvo vspešnega gospodarjenja obračati. Koliko pa je kmetij, ki imajo prikladne jame, da se v nje gnojnice, ki iz gnojišča curi, nabira, ali pa v hlevih primerne žlebove, da se po njih scavnica živine v gnojnično jamo odceja? V hlevih stoji živinčeta dostikrat v blatu, da kopita in parklji občutljivo trpè in pogosto od nesnage boleznì na parkljih in kopitih dobè. Po vaseh se pretakajo celi potoki rujave tekočine in tako zrak zasmradujejo in nezdravega delajo. In vendar je to najbolj izdaten gnoj za njive in travnike, ki so ga dostikrat toliko potrebni.

Koliko dragocenega gnojila se tako leto na leto za naša polja izgubi, ker se po naših rekah v tuje dežele odteka in tamošnjim kmetovalcem polje brez truda gnoji in rodovitno dela! V teh tekočinah so namreč one tvarine, ki rast raznih zelišč najbolj pospešujejo, v obilni meri zadržane, kakor gnjilec, kali in fosforna kislina.

Da naši bralci vidijo, kako resnične so rečene besede, jim hočemo tukaj povedati, koliko odstotkov imenovanih tvari je v 1000 funtih scavnice goveje živine, konja, ovce in svinje in pa v 1000 funtih gnojnice.

	gnjilec,	kalija,	fosforne kislina
V scavnici goveje živine je	5.8	14.9	—
„ „ konja	15.5	15.0	—
„ „ ovce	19.5	22.6	0.1
„ „ svinje	4.3	8.3	0.7
v gnojnici	1.5	4.9	0.1

Kakor je iz navedenih števil razvidno, ima frišna scavnica razne živine imenovanih redovnih tvari več v sebi, kakor gnojnica, ki se iz gnojišč odteka, ki je večidel manj ali več deževnica in sneznica, v kateri se je na gnojišču nakopičen gnoj izpiral.

Glavna ravnila, kako z gnojnico ravnati in jo si v korist obračati so:

1. Na vsakem gnojišču mora biti dosti velika, vode ne prepuščajoča gnojnična jama. Najbolje je, da je obzidana. Zid mora se od zadej z ilom trdno zatlačiti, na sprednjih straneh pa s cemenitnim apnom, t. j. s takim, ki se v vodi ne raztopi, dobro premazati. Velikost take jame se ravna po številu in velikosti živine, za katero je namenjena. Za jedno veliko živinčè, konja, vola, kravo mora imeti jama 8' globokosti in na dnu 5 štirijaških črevljev obsežka. V ti primeri se da velikost jame po številu živine preračunati. V to jamo morajo se žlebovi za scavnico iz hleva napeljati, ki morajo pa tako trdni biti, da nobene tekočine ne prepuščajo. Tudi gnojnica, ki se iz gnojnega kupa odceja, se napelje v to jamo, če tudi bolj kaže dve gnojnični jami napraviti, jedno za scavnico iz hleva, drugo za gnojnico iz gnoji-

šča. Deževnica, snežnica in druga voda se ne sme na gnojišče stekati in tam nabirati, ker gnoj le izpira, kar je zguba na gnoju.

2. Jama se pokrije z močnim pokrovom iz debelih desek, skozi katerega gre cev s sesalko, ki gnojnico iz jame vlačí, s katero se potem posebno v vročih letnih časih gnoj marljivo in dobro škropi, in tako vedno vlažen obdrži. Take sesalke ima na prodaj Karl Lincenmayer na Dunaju (Nibelungengasse Nr. 7.) po velikosti za 28 do 32 gld. Da se cev ne razpoka, je pa dobro jo s slamnatimi vožjem, oviti, kateri ovitek po letu in po zimi ostane.

3. Gnojnica ima pred vsem za namakanje gnoja služiti. Ako je gnoj primerno vlažen, tako mirno in po času zavreje in vse redivne tvarine v njem ostanejo. Ako seavnico za poškopljenje in namakanje gnoja rabimo, ostanejo vsi obstanki, kateri se iz živalskega trupla izločujejo v gnoju in tako dobimo gnoj naj boljše moči.

4. Kolikor se pa gnojnice za premakanje gnoja ne porabi, to se je lahko neposredno za pognojenje porabi. Izvaža se v gnojničnih sodih ali zabojih na travnike, deteljišča in druga polja, na katerih se krma prideluje, pa tudi v drugo pognojitev sočivja se z velikim pridom da obrniti. Najbolj kaže gnojnico razlivati o vlažnem in oblačnem vremenu. Vendar pa razvažanje gnojnice dosti truda in dela stoji posebno, ako se mora na oddaljena polja voziti. Če okolščine dopuščajo, se more gnojnica tudi v to porabiti, da se na travnike napelje in jih tako pomoči. Če travniki spodaj dvorišča ležijo, se vrežejo po travnikih vodotoki, po katerih se gnojnica razteka in travnike namaka. Svetovati je gnojnico z vodo pomešati, za kar je treba po travniku sem ter tje jame za deževnico izkopati, v ktere se deževnica nabira in potem tudi gnojnica v nje spusti in z to mešanico travnik namaka. Ta naprava se nahaja v mnogih švicarskih gospodarstvih z najboljšim vspehom.

5. Tudi za napravljjanje mešanega gnoja, komposta, gnojnica dobro služi. Kompostni kupi se z njo od časa do časa dobro polivajo, kar razkrojenje onih tvarin, iz katerih je kompost napravljen, vrlo pospešuje, gnojivne tvarine pa, ktere so v gnojnici zadržuje.

O ponarejenji vina

se čem dalje več govori. Začeli so namreč tudi pri nas, posebno po mestih, točiti ponarejeno vino in prodajati za naravno vino. To jo ljudi jako iznemirilo. Ne samo vinopivci, ampak tudi vinogradi posestniki se pritožujejo. To pa posebno zato, ker se bojijo za dobro ime naših vinorejskih krajev pri vnanjih kupcih. Kdo bo neki po vino pisal, če pa se mora bati, da mu mesto zdrave in naravne vinske kaple ne pošlejo ponarejenega, lažnjivega vina.

V Mariboru se je o tej stvari že veliko go-

vorilo in posvetovalo. Te dni je ravnatelj tukajšne vinorejske šole priobčil nekoliko misli, katere tudi svojim bralcem podati hočemo.

Omenjeni gospod razločuje čveterno vino:

1. naravno vino, dobljeno iz grozdja, brez vsakega umetnega dodatka.
2. tržno vino, t. j. vino, katero se je iz naravnega vina po umetnem kletarstvu — po dodavanji alkohola, po umetnem razvretji in precejjanji, područilo in pretvorilo tako, da ostane stanovitno in ga slobodno sme pretakati v sode in steklenice (flaše) in kot tržno blago po svetu pošiljati.
3. Galizovano in petiotizirano vino, t. j., ki se je ali po nasvetu nemškega Gala ali pa Francoza Petiota dobilo iz vinskih tropin.
4. napravljeno ali umetno ponarejeno vino (fabricirter Wein, Kunstwein), t. j. tako vino, ki se je napravilo brez grozdja, brez grozdovega vina, marveč sestavilo iz vode, alkohola, venstajnovne kisline, glicerina, in različnih dišav in barvil.

Omenjeni gospod priporočuje prve tri vrste vinstva. Tudi četrte vrste ne zametuje popolnem, ampak le tedaj, ako bi se vino delalo iz škodljivih tvarin. Naposled nasvetuje še sledeče. Pravi: umetno narejanje vina se sme le s privoljenjem in pod nadzorništvom c. k. vlade trpeti — ponarejalci vina naj plačujejo zato posebno dačo, morebiti celo večjo, kakor je vinogradnikom naložena. Krčmarji in trčci morajo povedati in na glazih in sodih razvidno imeti, kar predavljajo: naravno ali ponarejeno vino.

Žizke od žita (zrnja) odvrčamo ako dno in stene žitnih kašt dobro s čebulom (lukom) navošimo.

Dirjanje s konji, ki so k vozovom zapreženi napravi konjerejska podružnica v Ljutomeru za konje ljutomerskega, gornjeradgonskega in ormuškega sodnijskega okraja 12. septembra t. l. Dirjalo so bode od lokavskega križa na radgonski cesti do globetkinega mosta pri Ljutomeru, t. j. 2000 sežnjev ali $\frac{1}{2}$ milje daleč. Darila iznašajo 30, 25, 20, 15, 10, 5, 3 in 2 gld. v srebru.

Zastran vplačanja daljnih procentov na delnice „banke Slovenije“.

V poslednjem „Gospodarju“ je bilo naznailo, da bode izredni zbor delničarjev banke „Slovenije“ v Ljubljani dne 17. avg. t. l. sklepal o tem, ali se naj daljni procenti na delnice vplačajo ali ne, in koliko: 10 ali 20 procentov na vsako akcijo? Pri zavarovalnicah in bankah na delnicah osnovanih je to sploh navadno, da delničarji doplačujejo na akcije, ki so pod imensko ceno izdane bila, ako je društvo na škodi bilo ali pa svoj posel tako razširilo, da je

premalo gotovine v zalogi. V poslednjem slučaju je doplačevanje delničarjem samim ravno tako na korist, kakor je umnemu posestniku, kateri si denarja izposodi, da kupi zemljišča, ki se mu ponuja in mu lepo sodi, ker se z njegovim vkupaj drži. Obresti, ki jih mora za izposojeni denar trpeti, se mu v kratkem času lepo povrnejo, ter zamore tudi dolg poplačati.

Tudi škoda pri kakem na delnice oprtem društvu ne plaši delničarjev, nekoliko procentov na delnice doplačati, ako imajo le poroštvo, da je vodstvo društva v dobrih in zanesljivih rokah, ter društvo napreduje. Z doplačanimi procenti se škoda zadela in ob enem zaloga (fond) pomnoži, da zamore društvo uspešno delati. V isti meri pa kakor doplačilo, množi se tudi vrednost akcij in procenti, ki od njih tekó, ako je le — kakor pravimo — društvo v dobrih rokah. —

Obrnimo to na banko „Slovenija“. V prvi dobi svojega delovanja imela je res zgube, torej se kaže potreba procentnih doplačil na akcije. Toda, kakor stvar zdaj stoji, se gg. delničarjem ni obotavljati, da ne bi doplačila dovolili. Pomislimo stvar kakor je. Zguba prihaja od tod, ker je bilo: a) veliko ustanovnih stroškov, kakor jih trpi vsaka banka, in to še veliko več kakor jih je „Slovenija“ imela; b) je bilo iz začetka premalo skušenih mož pri vodstvu, ker smo Slovenci v tej stvari novinci bili, vrh tega je pa na čelu stal mož, ki je sicer misel o vstanovljenji „Slovenije“ sprožil in vse potrebno uravnal, slednjič pa tako čudno delal, da so ga morali pripriti odstaviti; c) se je prenašlo s postavljanjem podružnic na Dunaju, v Pragi in Peštu, ki so grozno veliko stale, zastran dobička nas pa gojufale. —

Tega vsega pa zdaj ni več. Ustanovnih stroškov je konec, na čelu ima banka slovečega izvedenca in poštenjaka kot vodilnega ravnatelja, namreč g. Blašketa iz Prage, ki pozna posel iz dolgoletne lastne skušnje tako natanko in je tako marljiv in vesten, da je malo tacihi najti. Tudi drugi gospodje v vodstvu kakor pri raznih oddelkih zavarovanja so zvedenci in poštenjaki ter ima g. Blaške bistro oko, da vidi in ve, kdo da k temu poslu sodi in kdo ne. — Slednjič so se odpravile predrage podružnice (razen one v Trstu, ki jako dobro dela) in postavili glavni agenti, ki so vložili denarnih zastav in ne dobivajo nobenega plačila, marveč imajo le postavnih procentov od posla, ki ga za banko opravljajo. Zgube se torej pri njih ni bati, ampak le delajo banki na korist. — Kakor čujemo, postavljeni so tudi po mnogih drugih krajih pošteni možje za agente. —

Vse to nam daje veselo poroštvo, da ima banka „Slovenija“ lepo prihodnost, delničarji pa opravičeno upanje, da bodo akcije v kratkem prav lepo, stalno ceno imele. Že zdaj,

od kar so se stvari pri bankinem vodstvu bistveno spremenile, postal je posel pri vseh oddelkih, posebno še pri zavarovanji na življenje, tako živahen, da bode banka skoro med prvimi te vrste stala. —

Gledé na vse to si ne morem kaj, da ne bi gg. delničarjem živo priporočal udeležiti se izrednega zbora dne 17. avg. t. l. in glasovati za doplačanje daljnih procentov. Da pa kolikor le mogoče vsak delničar zamore doplačati, bi svetoval, da se odločimo le za 10 % procentnega doplačila od vsake akcije. Sklene se naj tudi, da, kdor ima več akcij in mu je pretrdo vse naenkrat doplačati, si sme sam obroke postaviti, kar uravna potem ravnateljstvo bankino. Naj torej nihče ne zamudi časa, da pošlje vsaj do 11. avgusta delnice bankinemu denarničarstvu v Ljubljano, da dobi poverjenski list za glasovanje. Eden štajerskih delničarjev.

Dopisi.

Od Drave. (Ptujski „fortšritlarji“ in Šent. Lenarčani.) Ptujski fortšritlarji so 19. jul. imeli v Ormužu svojo „Wanderversammlung“, pri kateri se je govorilo o novih verskih postavah. Tudi je pri tisti priliki Brandstetter delovanje državnega zbora razlagal, ki se je pred par meseci končal, in naznanil, da bodo fortšritlarji v kratkem v Šent. Lenart na Goriškem prišli ter tudi tamkaj „Wanderversammlung“ napravili. Čudno se nam zdi, kako zamorejo totí gospodi o verskih postavah govoriti, ker nimajo vere vsaj: prave ne. Kajti pred par leti so v Ptuj zoper papežovo nezmotljivost ropotali, ktera je za nas katoliške Kristjane verska resnica, ktere verske resnice pa še menda zdaj fortšritlarji prav ne umijo, akoravno je vsakemu šolarčeku znana, ki le tri leta v šolo hodi. Namesto pri „Wanderversammlungih“ o verskih postavah govoriti, bi bilo menda pametneje kmetom povedati, da naj po §. 19. avstr. temelj. postav od vseh dohtarjev in notarjev na Slovenskem zahtevajo slovenska pisma, ker bi potem ne bilo treba pisatelju listov kmetom tolmačiti.

Da gosp. Brandstetter o delovanju državnega zbora govori, je čisto nepotrebno. Kmetje, ki „Slov. Gosp.“ čitajo, itak dobro vedo, kaj liberalci v državnem zboru delajo; le to bi bilo omeniti da tudi Frice v deželni zboru pet, v državnem zboru pa deset slovenskih goldinarjev na dan dobiva, akoravno nič za Slovence ne stori, kakor njegov tovarš gosp. Konrad Seidl ne. Da pa gosp. Frice po nemškutarskih „Wanderversammlungih“ hodi in tamkaj govori in da bi imeli fortšritlarji — morebiti tudi g. Brandstetter — v Št. Lenart priti, to utegne svoj pomen in liberalni namen imeti. Nove volitve v deželni zbor menda niso več daleč in da bi torej št. Lenarčani Brandstetterja ne pozabili, kteremu so Goričani že pred tremi leti po-